

*Кузьменко Ю. С.,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У ПРОЗІ АРІШІМА ТАКЕО І ТАНІДЗАКІ ДЖЮН'ІЧІРО

Анотація. Стаття присвячена жіночому питанню в романах «Жінка» (1919) Арішіма Такео та «Дрібний сніг» (1948) Танідзакі Джюн'ічіро. Особлива увага приділяється авторським концепціям жінки-бунтарки, що кидає виклик традиційній моралі.

Ключові слова: феміністичний дискурс, «Шіракаба», тамбіха, жіноче питання.

Постановка проблеми. Дослідження, присвячені феміністичному дискурсу японської літератури, займають чільне місце в світовому та українському літературознавстві. Про це свідчать праці Т. Біляніної «Проблеми вивчення творчості японсько-американських письменників: феміністичний аспект» (2014), І.П. Бондаренка «Жіночий феномен японської літератури і творчість Чйю-Ні (1703–1775) як провісниця відродження цього феномену в поезії ХХ ст.» (2016), Р.Л. Думас «Відлуння з іншого боку: гендер, простір і психологічний портрет в сучасній японській сюжетній прозі» (2015), Р.Л. Коупленд «Загублене листя: письменниці мейджівської Японії» (2000) тощо. Посилена увага науковців до жіночого питання, з одного боку, зумовлена багатовіковою присутністю жінок-авторів у японській поезії та прозі, а з іншого – самобутнім характером культури Японії, в якій жінка тривалий час вважалася гінню чоловіка та мусила підкорятися волі родини.

Із відкриттям кордонів та активною вестернізацією Японії за часів Мейджі (1868–1912) постала нагальна проблема реформування різних сфер життя нації. Проте, за словами О.М. Мещерякова, «в добу, коли життя чоловіків змінювалося дуже швидко, саме жінці призначалося стати берегинею традицій» [1], тобто продовжувати жити суворо регламентованим життям. Активізація жіночого руху відбулася в 20-х рр. ХХ ст., коли ініціативу взяли у свої руки правозахисниці Ічікава Фусае (1893–1981), Оку Мумео (1895–1997) та Райчю Хірацука (1886–1971). Однак їх діяльності передували менш радикальні спроби чоловіків-письменників змінити погляд на долю жінки та її місце в патріархальному японському суспільстві.

Видатний представник японського неогуманізму Арішіма Такео (1878–1923) був одним із перших літераторів, який звернув увагу на жіноче питання. Провідний прозаїк японського естетизму Танідзакі Джюн'ічіро (1886–1965) також неодноразово порушував питання кардинальної зміни традиційного японського суспільства та появи «нової» японки у своїх творах. Іншими словами, творчість обох письменників пропонує цікавий матеріал для дослідження витоків японського фемінізму, що свідчить про актуальність цієї розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчості Арішіма Такео і Танідзакі Джюн'ічіро, а також літературним шко-

лам, до яких прийнято зараховувати цих письменників, присвячено чимало зарубіжних і вітчизняних праць. Наприклад, російська дослідниця Н.І. Чегодар пропонує огляд ідейно-художньої платформи літературного об'єднання «Біла береза» (白樺 – «Шіракаба»), учасником якого був Арішіма Такео, і школи естетів тамбіха (耽美派), до якої належав Танідзакі Джюн'ічіро [2]. Ще один російський літературознавець О.А. Забережна зосереджує увагу на осмисленні японськими гуманістами концепту «індивідуальність» та «її місця в світі – суспільстві, природі, космосі» [3, с. 136]. Австралійська дослідниця Л. Мортон аналізує роман «Жінка» Арішіма Такео, проводячи паралелі між цим твором і п'єсою «Гедда Габлер» Генріка Ібсена (1891) та романом «Анна Кареніна» Льва Толстого (1877) [4]. Феміністичний аспект творчості Танідзакі Джюн'ічіро вивчали М. Лонг [5], І. Хуан [6], К.Г. Саніна [7] тощо. Концепції демонічної та традиційної жіночої краси, а також образ «нової» японки першої третини ХХ ст. розглядалися авторкою статті в дисертації «Традиції та модерн у творчості Танідзакі Джюн'ічіро» (2015). У цій статті вперше пропонується аналіз романів «Жінка» Арішіма Такео і «Дрібний сніг» Танідзакі Джюн'ічіро з метою виявити точки дотику між авторськими концепціями «нової» бунтівної японки. Це свідчить про новизну розвідки.

Метою статті є простеження становлення та еволюції образу жінки-бунтарки в японській літературі першої половини ХХ ст. на матеріалі романів «Жінка» Арішіма Такео і «Дрібний сніг» Танідзакі Джюн'ічіро. Для досягнення мети визначаються такі завдання: дослідити культурно-історичний контекст актуалізації жіночого питання, проаналізувати образи головних героїнь у зазначених романах, виявити зміну поглядів на місце жінки в японському суспільстві в часовому розрізі. Для вирішення означених завдань використовуються біографічний, культурно-історичний, компаративний і контекстуально-описовий методи.

Виклад основного матеріалу. У 1875 р., через 7 років від початку реформ Мейджі (1868–1912), японський просвітник Накамура Насанао (1832–1891) висловив думку про призначення жінки, обравши для цього лаконічний вираз «良妻賢母» («Рьосай кенбо»), тобто «гарна дружина, мудра матір». Саме це гасло, на думку Накамура, відображало справжній ідеал жінки в азійських країнах, яка повинна бути відданою своїй родині, слухняною перед чоловіком і нехтувати власними інтересами заради рідних. Попри кардинальні зміни в японському суспільстві перших десятиліть Мейджі, жінкам відводилася доволі скромна роль – служити чоловікові та плекати споконвічні традиції. Навіть мода стала доступною мейджівським красуням

не одразу. Як зазначає російський історик і літератор О.М. Мещеряков, сміливим модницям довелося пережити чимало випробувань – влада «заборонила жінкам носити короткі зачіски і чоловіче вбрання – зовнішній вигляд мав служити соціальним маркером, а зовсім не гендерним урівнювачем» [1]. Намагаючись подолати таку соціальну несправедливість і відкрити дорогу жіночій літературі, у 1911 р. 5 жінок (Райчю Хірацука, Ясумочі Йошіко (1885-1947), Модзуме Кадзуко (1888-1979), Кіучі Тейко (1887-1919) та Накано Хацуко (1859-1914)) заснували жіночий журнал «Блакитна панчоха» (青鞆 – «*Сейто*»). Це було видання, створене «новими» жінками (新婦人 – «*Шінфуджін*») для «нових» жінок. У ньому друкувалися твори молодих письменниць і висвітлювалися актуальні на той час жіночі проблеми (гендерна нерівність, право на аборт тощо).

Жіноче питання набуває ще більшої актуальності за часів демократії Тайшю (1912–1926), коли значно зростає середній клас від 6% суспільства у 1908 р. до 22% у 1920 р. [8, с. 116]. Дефіцит робочої сили у міжвоєнний період відкрив нові перспективи для японок, які отримали можливість працювати та забезпечувати себе та свою родину (нерідко позбавлену годувальника через війну). Однак ці перспективи важко було порівняти з можливостями чоловіків – жінкам платили вдвічі менше, а досягти кар'єрних вершин було надзвичайно важко. До цього додавався ще один малоприємний факт – робочу жінку вважали представницею «або низького класу, або сумнівної вдачі» [8, с. 118]. Іншими словами, поява жіночої робочої сили стала причиною посилення феміністичного руху та розколу в жіночій частині японського суспільства, внаслідок чого сформувалося два типи жінок – аристократки і робітниця.

У 1931–1945 рр. японська влада намагалася стримати жіночий фемінізм і відродити гендерні уявлення старого зразку, коли місце жінки обмежувалося стінами будинку, а особисте життя – межами власної родини. Метою такої стратегії було підвищити народжуваність у країні та підтримати ідеал «держави-родини» [8, с. 118]. Однак спроба загнати жінку в межі традиційної моделі «гарна дружина, мудра матір» в умовах Другої світової війни та її численних викликів зробила японок ще сильнішими, витривалішими та багатofункціональними, таким чином дискредитувавши гендерні уявлення, які нав'язувала офіційна влада.

Два яскраві представники японської літератури ХХ ст. Арішіма Такео і Танідзакі Джюн ічіро не залишилися осторонь жіночого питання. Доля жінки в переломні для нації часи, її право на самоствердження та справжнє кохання, її протест проти застарілої моралі та виклик традиційному суспільству знайшли своє відображення в творі «Жінка» Арішіма Такео, який вважав «однією з головних проблем людського життя» діалектичне протиріччя, постійне вагання між двома шляхами [3, с. 136]. Автор написав роман з двох спроб: перший варіант друкувався в журналі «Біла береза» з січня 1911 р. по березень 1913 р. за назвою «Мимолітний погляд однієї жінки» (或る女のグリンプス («*Ару онна но гурімутусу*»)). Друга й остаточна версія під назвою «Жінка» (或る女 («*Ару онна*»)) була завершена у період з березня по травень 1919 р.

Перша редакція залишилася практично непоміченою, тоді як остаточна версія викликала неоднозначну реакцію серед літературних критиків і читачів. Одні (Масамуне Хакучю (1879–1962), Хіроцу Кадзуо (1891–1968) і Одагірі Хідео (1916)) високо оцінили художню майстерність письменника, глибоке розуміння жіночої долі та реалістичний опис. Інші засуджува-

ли його за певні недоліки. Наприклад, представник японського натуралізму Таяма Катай (1871–1930) зазначив, що автор «Жінки» мало що знає про справжніх жінок, а пролетарська письменниця Міямото Юріко (1899–1951) звинуватила Арішіма у «нездатності осягнути причину трагедії Йоко», ігноруванні психологічного зв'язку між головною героїнею та японським суспільством часів Тайшю [4, с. 107–108]. Увага до твору свідчила про те, що письменник порушив дуже болючу тему.

Роман починається з того, що у вересні 1901 р. 25-річна жінка Йоко готується до своєї подорожі в Америку, де на неї чекає майбутній чоловік Кімура. Йоко – представниця японської аристократії, яка після смерті батьків залишилася з двома неповнолітніми сестрами та значними боргами. Скрутне фінансове становище змушує її економити, частково відмовитися від розкоші, а також прийняти вигідну пропозицію Кімура – підприємця, що вирушив на пошуки щастя в Сіетл. Вирішивши пожертвувати собою заради майбутнього родини та укласти шлюб із незнайомцем, жінка починає свою подорож до Америки на кораблі «Еджіма-мару». Там вона зустрічає ревізора Санкічі Курачі – сильного та владного чоловіка, з яким у неї починається пристрасний роман. Прибувши до Америки, Йоко відмовляється сходити на берег і повертається з Курачі до Японії, де намагається налагодити з ним взаємини. Однак жінці не судилося бути щасливою – вона стає коханкою одруженого Курачі, її засуджує японська еліта за недостойну поведінку, до того ж значно погіршується стан її здоров'я через постійну психологічну напругу. Закінчується роман стражданнями Йоко після перенесеної операції, що свідчать про наближення неминучої смерті.

У центрі зображення – Йоко та її життєва трагедія. Вона – сильна духом і бунтівна жінка, яка прагне виділитися з натовпу, мати право голосу та вирішувати власну долю. Однак її сильна особистість контрастує з чітко регламентованим життям японського суспільства початку ХХ ст., в якому жінці не личило проявляти свої слабкості та емоції. Для досягнення визначеної мети – вийти заміж за Кімуру та жити у розкоші до кінця життя, Йоко потрібно було відмовитися від своїх почуттів, вбити у собі особистість і пристосовуватися до інших. Однак вона не могла зрадити себе.

Емоційність і чуттєвість жінки простежуються на прикладі її першого кохання до молодого військового кореспондента Кібе Кокьо – нині колишнього чоловіка та батька її доньки: «<...> це почуття, яке вона відчула вперше, приспало її гострий, як скальпель хірурга, критичний розум» [9, с. 12]. Пізніше автор дає відверту характеристику своїй героїні: «Пристрасна душа Йоко металася під дією незрозумілих їй самій імпульсів, які варто було б назвати революційними. Сміючись над іншими та зневажаючи себе, керована нездоланною таємничою силою, вона несвідомо пішла дивним, незвичним шляхом, спочатку боязко та невпевнено, а потім понеслась стрімголов» [9, с. 35].

Головна героїня уособлює жінку нової доби, яка кидає виклик застарілій моралі та гендерній дискримінації. Але вона одинока та позбавлена підтримки у своїй боротьбі: «Ніхто не зупинив Йоко, ніхто не вказав їй іншого, правильного шляху. А якщо іноді й лунав застережливий голос, то лише для того, щоб ввести її в оману та змусити жити за старими звичаями» [9, с. 35]. Усвідомлюючи обмеженість своїх можливостей і гостро відчуваючи соціальну несправедливість, Йоко плаче великі сподівання на життя в Америці. Однак слабкодухість її обранця Кімури та крута вдача Курачі змушують відмовитися від

надії та кинути останній виклик японському суспільству. Почавши жити з Курачі, вона сподівається, що чоловік відмовиться від дружини і доньки. Але він виявляється не настільки прогресивним, як Йоко, намагаючись поєднати обов'язок із насолодою – «продовжуючи любити дружину, любить і її» [9, с. 176].

Головній героїні роману протиставляються представники японської еліти – непримітний політичний діяч Тагава, його дружина-скандалістка та представниця «Християнського союзу» Ісокава. Приховуючись під маскою доброчинності та виправдовуючись високими моральними міркуваннями, ці люди здатні знищити людину. Вони є уособленням консервативних сил в японському суспільстві, що безжалісно вирішують долі інших: Ісокава домовляється про шлюб між Кімурою та Йоко, не цікавлячись почуттями останньої, пані Тагава сприяє публікації в газеті компроментуючої статті про любовну пригоду Йоко та Курачі, накликаючи хвилю осуду на жінку. Ці впливові та заможні аристократи виступають сильними суперниками, яких Йоко, попри свій бунтарський дух і надзвичайну силу волі, не спроможна подолати.

Отже, в романі «Жінка» Арішіма Такео пропонує яскравий жіночий образ, в якому втілено авторське бачення «нової» японки початку ХХ ст. Це бунтівна, сильна духом, емоційна та пристрасна жінка, яка не боїться протистояти суспільній думці, проявляти істинні почуття та залишатися вірною собі та своїм переконанням. Однак такий типаж несумісний із тогочасним японським суспільством, що стає причиною невідворотного конфлікту. За словами Л. Мортон, «трагедія Йоко стає трагедією жінки мейджівської доби» [4, с. 111].

Не менш відомий письменник Танідзакі Дзюн'ічіро присвятив життя і творчість служінню красі, носієм якої для нього завжди була жінка. У різні періоди творчого становлення прозаїка цікавили різні прояви краси: на ранньому етапі (1910–початок 1920-х) це був демонічний і фатальний образ, твори зрілого періоду (1925–1955) тягнуть до традиційної краси та образу витонченої аристократки, для зрілих романів (1956–1965) характерний синкретизм демонічної сили плоті та витонченого аристократизму.

У романі «Дрібний сніг» висвітлюється життя аристократичної родини Макіока перед початком і протягом перших років Другої світової війни. У творі представлені чотири відмінні жіночі типи – порядної дружини та багатодітної матері Цуруко, чутливої та турботливої Сачіко, вихованої та вродливої Юкіко, бунтівної та емансипованої Таеко. Сестри живуть різним життям, мають різні цінності та уявлення про своє місце в японському суспільстві 30–40-х рр. ХХ ст.

Старша сестра Цуруко керується постулатом «гарна дружина, мудра матір» – вона не працює, доглядає дітей, піклується про добробут свого чоловіка Тацуо та в усьому з ним радиться. Доля молодших сестер турбує жінку тільки тоді, коли мова заходить про честь родини Макіока. Їхні душевні переживання мало її обходять. Велику увагу Цуруко приділяє тому, яке враження вона справляє на інших, як сприймає її соціум. Про це свідчить епізод із написанням листів подяки батькам і родичам Тацуо, які прийняли її з чоловіком під час перебування в м. Нагоя: «Особливих зусиль коштував їй лист невістці, дружині старшого брата Тацуо, яка пише не гірше будь-якого каліграфа, і Цуруко намагалася не осоромитися перед нею. Щоразу сідаючи за листа до неї, Цуруко кладе перед собою словник і довідник із написання листів, зв'язуючи за ними кожен знак, кожне слово. Вона зіпсує кілька чернеток, перш ніж напише за день

одне-єдине послання» [10, с. 116]. Прискіплива до деталей, наполеглива та вимоглива Цуруко виступає втіленням порядної жінки, головна мета якої не осоромитись і відповідати встановленим соціальним канонам.

Середня сестра Сачіко, навпаки, приділяє багато уваги молодшим Юкіко і Таеко. Вони частіше спілкуються та проводять разом більше часу, а тому їхні стосунки набагато ближчі, ніж із старшою Цуруко. Наприклад, в очікуванні на заміжжя Юкіко та її переїзд в будинок до чоловіка Сачіко, з одного боку, радіє за сестру та бажає їй щастя, а з іншого, починає сумувати: «Думаючи про те, як тихо і пусто стане тепер у будинку, Сачіко почувалася зовсім як матір, що повинна була видати заміж улюблену доньку» [10, с. 613]. Попри гарні стосунки із сестрами, жінка не надто вправна як мати, погано виховує доньку Ецуко. Автор пояснює це тим, що «з дитинства вона була оточена обмеженою любов'ю батька, і навіть тепер, маючи семирічну доньку, все ще нагадувала розпечену дитину. Їй не вистачало ані душевної, ані фізичної витривалості <...>» [10, с. 34]. З іншого боку, в неї гармонійні та теплі стосунки з чоловіком Тайносуке, якого вона поважає та кохає. Сачіко чуттєва та вразлива, вона гостро реагує на зміни довкола, переймається долею своїх сестер і репутацією родини, шанує традиції та дотримується етикету, проте і не цурається людських якостей. Наприклад, попри позашлюбну вагітність Таеко, вона щиро співчуває смерті її новонародженої дитини. Таким чином, Сачіко – це жінка-партнер, яка може розділити переживання й радощі, підтримати і допомогти.

Спершу може здатися, що в образі Юкіко втілено традиційний ідеал краси – вона тендітна, сором'язлива, мовчазна, слухняна, любить дітей. На думку Сачіко, «в ній є щось від стародавніх красунь, які жили далеко від життєвих негараздів, якась зворушлива тендітність» [10, с. 43]. Юкіко поважає аристократичні традиції своєї родини, слухається старших сестер, які постійно влаштовують їй оглядини *оміай* з метою влаштувати шлюб, майже не проявляє емоцій. Автор порівнює її з лялькою: «Юкіко сиділа схиливши голову, мляво, неначе тканинна лялька, звівши руки» [10, с. 120]. Однак, як зазначає Сачіко, її молодша сестра лише зовні виглядає як традиційна лялькоподібна красуня: «Люди, що не знали Юкіко достатньо добре, часто вважали її японкою аж до самих кісток, але це було поверхове враження, що складалося на підставі таких зовнішніх прикмет, як одяг, мова, манера рухатися. Насправді ж Юкіко була зовсім не такою: вона мала здібності до іноземних мов і зналася на західній музиці краще, ніж на японській» [10, с. 24]. Іноді дівчина могла проявити свій характер. Так, Юкіко відмовила одному з претендентів через те, що він видався їй занадто провінційним і неосвіченим. Іншими словами, це доволі неоднозначний образ – зовнішність і поведінка дівчини відповідають уявленням про традиційну японську красуню, але вона має прихований потенціал, який не може реалізувати в колі родичів через свій статус молодшої сестри, позбавленої права вибору та голосу.

Уособленням сучасної прогресивної жінки виступає Таеко – наймолодша сестра. Батьки померли, коли вона була ще дитиною, а тому дівчині довелося зростати без їхньої любові та піклування. Вона була змушена чекати, доки старша Юкіко не вийде заміж і не влаштує своє особисте життя. На її долю випадає чимало випробувань через бунтарський дух, що штовхає Таеко на низку авантюр, які завдають чималої шкоди родинній репутації. Наприклад, вона закохалася у спадкоємця

старовинного роду Окубата та втекла з ним із дому, потім її обранцем став звичайний фотограф Ітакура і зрештою вона завагітніла від Мійоші – працівника одного з барів у м. Кобе. Її поведінка доволі розкута: вона вправно користується косметикою, курить цигарки, випиває нарівні з чоловіками. Попри те, що жінки в родині не працюють, Таеко не соромиться фізичної праці та майструє ляльок, заробляючи на цьому гроші. Вона має амбітні плани – прагне поїхати до Парижу та вивчитися на модистку. Крім того, дівчина відверто висловлює свої думки: «Я вже не маленька, – обурилась Таеко, – і не потребую чий би то не було повчань! Я сама знаю, що мені потрібно! Чому жінка не має права працювати? Мабуть, Тацуо і Цуруко й досі носяться зі своїми амбіціями та не можуть допустити, щоб в родині Макіока (!) з'явилася проста модистка. Ну, нічого, як така справа, я поїду в Токіо і скажу їм все, що думаю!» [10, с. 302]. Відчуваючи постійний опір з боку власної родини, Таеко поступово втрачає надію на вільне та щасливе життя. Вона стає вульгарною та починає зневажливо ставитись до родинних звичаїв: «<...> в останній час у ній почало проявлятися дещо відверто грубе та вульгарне. Вона могла запросто, наприклад, з'явитися перед сестрами оголеною або, не соромлячись присутності прислуги, всістися перед вентилятором у розхристаному на грудях кімоно. Після ванни вона ходила по будинку неприбрано, на циночках сиділа розвалившись у найнеохайнішій позі.» [10, с. 305]. Тобто Таеко – це образ сучасної японки, що кидає виклик традиційному суспільству, постійно зустрічаючи опір і незрозуміння.

Таким чином, Танідзакі Джюн'ічіро змалював у романі чотири абсолютно різні жіночі образи, показавши життя японських жінок із аристократичної родини 30–40-х рр. ХХ ст., їх турботи та проблеми. Найтрагічніша доля випадає Таеко – найсміливішій і найвідвертішій героїні, яка дуже схожа на Йоко з роману «Жінка» Арішіма Таеко. Попри тридцятирічну різницю в часі, японське суспільство так і не змогло змиритися з появою сильної емансипованої жінки, що призводить до трагічного конфлікту – Йоко вмирає, а Таеко народжує мертву дитину і залишається без підтримки власної родини.

Висновки. У статті проаналізовано романи «Жінка» Арішіма Таеко і «Дрібний сніг» Танідзакі Джюн'ічіро, об'єднані увагою авторів до жіночого питання. На прикладі головних героїнь Йоко з «Жінки» і Таеко з «Дрібного снігу» письменники пропонують своє бачення жінки-бунтарки, що прагне самореалізуватися, жити відповідно до своїх переконань і мати право вибору. Романи були написані майже з тридцятирічним проміжком, проте між головними героїнями та їх долями багато спільного, що свідчить про відсутність зрушень у японському суспільстві, про приреченість сильних духом жінок, які контрастують із традиційною моделлю «гарна дружина, мудра матір».

Перспективними вбачаються подальші дослідження феміністичного дискурсу японської літератури першої половини ХХ ст.

Література:

1. Мещеряков А.Н. Открытие Японии и реформа японского тела (вторая половина XIX – начало XX вв.). Новое литературное обозрение. М., 2009. № 100. С. 246–265. URL: <http://magazines.russ.ru/nlo/2009/100/me20.html>
2. Чегодарь Н.И. Литературная жизнь Японии: между двумя мировыми войнами. М.: Восточная литература, 2004. 219 с.
3. Забережная О.А. Индивидуалистическая мысль литературного объединения «Сиракаба-ха»: Мусянокодзи Санэцу и Арисима Такэо. Вестник Бурятского государственного университета. Улан-Удэ, 2015. № 6. С. 135–140.
4. Morton L. The Rise and Fall of a 'New Woman': Arishima Takeo's Aru Onna. Words and worlds: studies in the social role of verbal culture. Sydney: Sydney Association for Studies in Society and Culture, 1983. Vol. 1. P. 103–116.
5. Long M. This perversion called love: reading Tanizaki, feminist theory, and Freud. Stanford, California: Stanford University Press, 2009. 180 p.
6. Huang Y. A Man Awakened from Dreams: Rereading the Modern Girl Image in A Fool's Love by Tanizaki Jun'ichirō. Graduate Journal of Asia-Pacific Studies. Auckland, 2007. № 5(2). P. 77–87.
7. Санина К.Г. Образы демонической красоты в произведениях. Танидзакі Дзюнъитиро. Известия Восточного института. – Владивосток: ДВФУ, 2001. № 6. С. 133–144.
8. Little J., Nakajimo S. Rising Suns, Rising Daughters: Gender, Class and Power in Japan. New York: Zed Books, 2000. 341 p.
9. Арисима Такэо. Женщина, или Повесть Судьбы: роман. М.: РИПОЛ классик, 2005. 320 с.
10. Дзюнъитиро Танидзакі. Избранные произведения в 2-х томах. Т. 2. М.: Художественная литература, 1986. 640 с.

Кузьменко Ю. С. Феминистический Дискурс в прозе Арисима Такэо и Танидзакі Дзюнъитиро

Аннотация. Статья посвящена женскому вопросу в романах «Женщина» (1919) Арисима Такэо и «Мелкий снег» (1948) Танидзакі Дзюнъитиро. Особое внимание уделяется авторским концепциям женщины-бунтарки, которая бросает вызов традиционной морали.

Ключевые слова: феминистический дискурс, «Сиракаба», тамбиха, женский вопрос.

Kuzmenko I. Feminist discourse in prose of Takeo Arishima and Jun'ichiro Tanizaki

Summary. The article examines women's question in the novels "A Certain Woman" (1919) by Takeo Arishima and "The Makioka Sisters" (1948) by Jun'ichiro Tanizaki. Special attention is devoted to the author's ideas of rebellious woman, who poses a challenge to the traditional morality.

Key words: feminist discourse, Shirakaba, tambiha, women's question.